

DRVOREZBARSTVO, detalj korskih klupa trogirске katedrale, djelo I. Budislavića

DRVOREZBARSTVO, tehnika ukrašavanja drva plitkim ili dubokim rezom; dolazi od izražaja napose pri izradbi predmeta umj. obrta (škrinje, klupe, ormari). Od rovašenja, ograničenoga na paranje ornamenata u površinu drva, d. se razlikuje bogatijim isticanjem svjetla i sjene, što se postiže dubokim zahvaćanjem u materijal. Razlikuje se također i od kiparstva, koje uglavnom karakterizira puna skulpturalnost. Za rezbarije se upotrebljavaju tvrde i otporne vrste drva, npr. čempresovina, hrastovina, orahovina, lipovina. Drvo se premazuje bojom ili pozlatom, pa je polikromija često sastavni dio rezbarenja. D. je vrlo stara umjet. tehnika, a najviši domet ostvaruje u virtuoznim rezbarijama gotičkih i baroknih maj-

stora. Često baštineći iz tradicije, d. se najneposrednije nadovezuje na izvorno narodno stvaralaštvo.

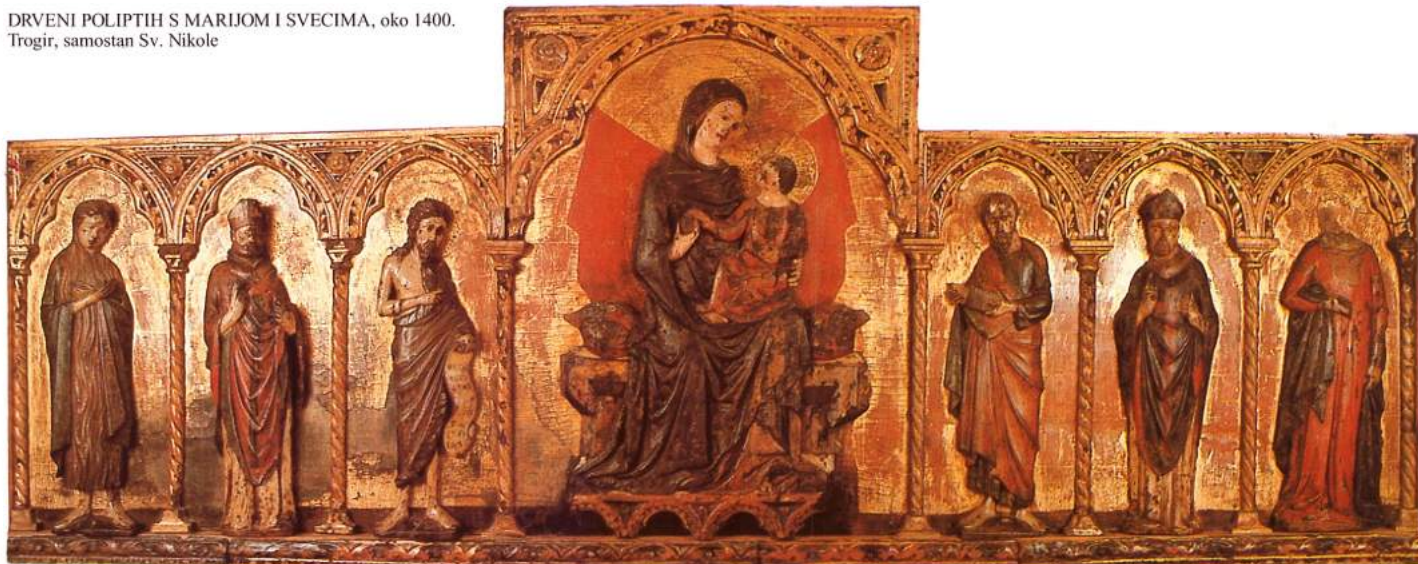
Najstariji primjeri drvorezbarstva u Hrvata potječu s kraja VIII. st.: ornamenti na drvenim gredama iz crkve Sv. Donata u Zadru. Vrata splitske katedrale što ih je izradio slikar i rezbar *A. Buvina* 1214. obiljem ukrasa i naracijom biblijskih prizora ubrajaju se među najraskošnija i najskladnija romanička drvorezbarska djela te vrste u Europi. Kompozitna tehnika i simbolično-algorijski sadržaji izraženi su na ogradama splitskih korskih klupa iz istoga stoljeća. To su jedine očuvane rezbarene korske klupe iz srednjega vijeka. Tijekom zreloga srednjega vijeka oživljuje rad primorskih drvorezbarskih radionica a već prije drvorezbari se udružuju u bratovštine. Jedan od poznatih majstora, *Marin* radi sred. XIV. st. u Zadru i Dubrovniku. U Zadru mlet. rezbar *G. di Giacomo iz Borgosansepoltara*, 1394. izrađuje korska sjedala za crkvu franjevačkoga samostana. Ta sjedala, rezbarena na proboj, s bogatim biljnim uresom, najstariji su primjer pjevališta s čelijama u Hrvatskoj.

Brojnija i za hrvatsko primorje tipična su gotička korska sjedala iz XV. st. *M. Moronzon* iz Mletaka autor je sjedala u zadarskoj katedrali (1418), *I. Budislavić* radi pjevalište u Trogiru 1440, a nepoznati rezbar korska sjedala u Rabu 1445. *Ivan Petrov Korčulanin* dovršio je 1485. kasnogotičko pjevalište u benediktinskoj crkvi Sv. Marije u Zadru (izgorio u II. svj. r.). U Splitu su bila dva pjevališta s čelijama iz XV. st.: kor franjevačke crkve koji je radio *Ivan* iz Francuske, i kor u crkvi Sv. Dominika, a slično su rađene i četiri ograde korskih sjedala u splitskoj katedrali. Korska sjedala u crkvi Sv. Križa na Čiovu (XV. st.) s profiliranim vijencem, kojim se završavaju umjesto fijala, pokazuju približavanje renesansi. Tomu razdoblju pripadaju sjedala na pjevalištu franjevačke crkve iznad Orebića i ona s gotičkim elementima u hvarskoj katedrali, što su ih izradili *F. Čiočić (Čučić)* iz Korčule i *A. Spia* iz Zadra kasne 1583.

Jednostavnijega su oblika korska sjedala na Badiji kraj Korčule, djelo *Šimuna* iz Cavtata (XVI. st.), Pakljenoj na Šipanu, te korska sjedala na Lopudu, zakašnjenih gotičkih obilježja. Od XIV. st. i najbogatije kuće u primorskim gradovima imaju rezbarene stropne grede kakve su do sada sačuvane u Splitu, Trogiru, Šibeniku i dr.

Za dalm. drvorezbarstvo osobito su karakteristični pozlaćeni poliptisi koje su slikari izrađivali u suradnji s rezbarima, npr. *B. Jurjev* s *M. Petkovićem* iz Jajca. Dubrovački su se rezbari istaknuli izradbom poliptiha i krilnih oltara, koje neki izvoze i u Italiju (*S. Ugrinović* izvozi 1497. krilni oltar u samostan San Severino s 20-ak umetnutih svetačkih likova). Od svjetovnoga namještaja *R. Vukčić* rezbari 1440–50. ukrasne vijence za Knežev dvor, te namještaj i opremu patricijskih palača i građanskih kuća. U drugoj pol. XV. st. ukrašuju rezbarijama dubrovačke palače *M. Gojković*, *Pribelj Radosalić* i *Ivan Pelinčić*. U Zadru *N. Arbusijanić* radi ormar i klupe za dominikansku crkvu, *Maroje Gusić* postelju i klupe, a *Ivan Petrov* spavaću sobu plemića Soppe. Ormar u sakristiji trogirске katedrale rad je *Grgura Vidova* iz 1458. — U Dalmaciji su se rezbarile u orahovu ili

DRVENI POLIPTIH S MARIJOM I SVECIMA, oko 1400. Trogir, samostan Sv. Nikole

I. MEŠTROVIĆ, *Madona s anđelima*. Split, Kaštelet

čempresovu drvu škrinje za djevojački miraz (po staroj, još ant. tradiciji), koje u Splitu i Dubrovniku pokazuju srodnost s lombardijskim škrinjama.

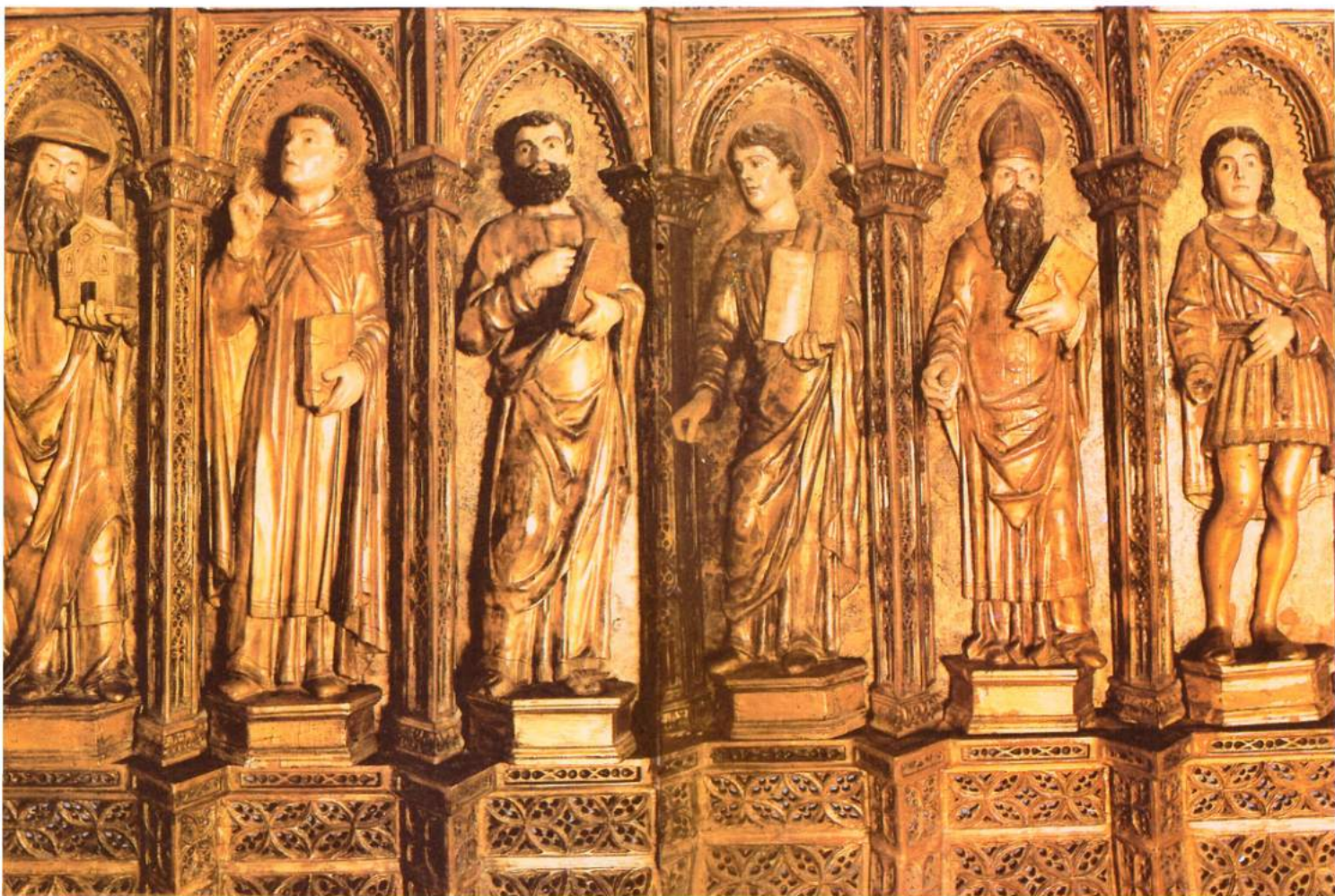
U Istri je od velikih poliptiha očuvan onaj iz XV. st. u franjevačkome samostanu u Puli; djelo je nastalo pod venec. utjecajem. Korska su sjedala očuvana u Poreču (iz 1452), a nose tragove dalm. utjecaja.

U kontinentalnoj se Hrvatskoj u doba gotike drvorezbarski predmeti uglavnom nabavljaju u južnonjem. i austr. zemljama; pretpostavlja se da je zagrebački

biskup Osvald Tuz osnovao u Zagrebu drvorezbarsku radionicu potkraj XV. st. Od rijetkih spomenika renesansnoga drvorezbarstva očuvani su u Zagrebu ostaci korskih klupa s poč. XVI. st., izrađenih u duhu tal. rane renesanse.

Pojavom renesanse u Dalmaciji sve se više traže uvozni predmeti te rad domaćih drvorezbarskih radionica jenjava. S kraja XVI. st. potječu korska sjedala hvarske katedrale, rad *Bartolomea Veneta*; korske klupe korčulanske katedrale izradio je *V. Tironi* potkraj XVIII. st.

OLTARNA PALA iz XV. st., detalj. Pula, franjevački samostan

Ranobarokno drvorezbarstvo pretežno se odnosi na crkv. namještaj (sakristijski ormari, propovjedaonice, pjevališta) obogaćen skulpturom. U hrv. unutrašnjosti ističu se korske klupe samostanske crkve u Sveticama, župne crkve u Lepoglavi i franjevačke crkve u Našicama. Barokni oblici uz postupno osiromašanje prelaze u klasicističke (župna crkva u Pregradi).

Drvorezbarstvu pripadaju i mnoge narodne drvene tvorevine (→ *narodna umjetnost*), ali i brojni radovi pučkih majstora, posebice naivaca.

LIT.: C. Fisković, Gotička drvena plastika u Trogiru, Rad HAZU, 1942, 275. — Lj. Karaman, O srednjovjekovnoj umjetnosti Istre, HZ, 1949. — Isti, O umjetnosti srednjega vijeka u Hrvatskoj i Slavoniji, ibid. 1950. — C. Fisković, Umjetnički obrt u XV. i XVI. stoljeću u Splitu, Marulićev zbornik, Zagreb 1950. — Lj. Karaman, Pregled umjetnosti u Dalmaciji, Zagreb 1952. — K. Prijatelj, Umjetnost 17. i 18. stoljeća u Dalmaciji, Zagreb 1956. — Lj. Karaman, Buvina, Zagreb 1960. — I. Petricoli, Umjetnička obrada drveta u Zadru u doba gotike, Zagreb 1972. — A. Horvat, Između gotike i baroka, Zagreb 1975. — D. Baričević, Umjetnički spomenici Remeta u drvu i kamenu, Kaj, 1978, 17. — I. Fisković, Umjetnička obrada drveta u srednjovjekovnoj Dalmaciji, u knjizi: Dalmatinski prostori i stari majstori, Split 1990.

DRŽIĆ, Marin, vojni graditelj (Dubrovnik, I. VII. 1591 — 1685. ili 1689). U mladosti nalazi se u vojnoj službi u Flandriji. Spominje se od 1645. do 1660. kao »guverner oružja«, tj. vojni zapovjednik i inženjer Dubrovačke Republike. Projektira bastion Sv. Spasitelja (s tal. graditeljem M. A. Betaccijem), bastion Sv. Stjepana i nadzire izvođenje ostalih dubrovačkih utvrda.

LIT.: L. Beritić, Marin Jeronimov Držić, Guverner oružja i graditelj Dubrovačke Republike, Prilozi — Dalmacija, 1955, 9.

DRŽIĆ, Vlaho, trgovac i slikar (Dubrovnik, 20. XII. 1503 — 1569). Brat komediografa Marina. U mladosti boravi u Veneciji gdje se kreće u društvu venec. umjetnika i humanista. Pisac i filozof A. Brucioli spominje ga kao govornika u svojim neoplatonskim dijalozima. Dubrovački pjesnik Nikola Nalješković hvali njegov bogato urešen globus za kardinala Carpija, a Pietro Aretino pohvalno govori o umjetnički obrađenoj kutiji od kosti i naziva njegove radove »mirabili lavori«. U Dubrovniku se prihvaća državne službe kao pisar, nakon što je izgubio imetak. Dva dokumenta

govore o njegovu umj. radu: dokument iz 1548. spominje sliku koju je izradio za dubrovačkog vlastelina Iliju Bunića, a drugi, iz iste godine, kazuje da je bio pozvan da procijeni oltar sa središnjim reljefnim likom Sv. Magdalene. Do danas nije identificirano nijedno njegovo djelo.

LIT.: J. Torbarina, Aretinova pisma Dubrovčanima, Obzor, 31. I. 1941. — Lj. Karaman, Stari dubrovački slikari, HR, 1943, 3. — K. Prijatelj, Slikari XVII i XVIII st. u Dubrovniku, SHP, 1949, 1. — J. Tadić, Grada. — F. Kesterčanek, Vlaho Marinov Držić, Prilozi — Dalmacija, 1955. — V. Đurić, Dubrovačka slikarska škola, Beograd 1963. — K. Prijatelj, Un documento sui rapporti fra il pittore Vlaho da Dubrovnik e il pittore Veneziano Giovanni da Monte, Ars auro prior (zbornik J. Bialostockog), Warszawa 1981. K. Plj.

DUBAŠNICA, područje od dvadeset sela na otoku Krku, od kojih je danas najrazvijenija Malinska. Na vrhovima Sveti Petar i Gradina su ilir. gradine. Iz antike su tragovi naselja u Svetom Vidu i vile u uvali Zaharija. Bizantskom sloju pripada titular crkve Sv. Apolinara u polju, koja se s romaničkom crkvom Sv. Martina (ruševine) spominje 1153. Središnje (izumrlo) naselje bilo je u polju oko crkve Sv. Apolinara, koja se oko 1500. proširuje i postaje župnom crkvom. Uz nju 1618. krčki i creski majstori Sabljčić, Muškatel, Mladenac i Zidarić grade zvonik s retardiranim gotičkim oblicima kapitela u biforama. Iz romaničkoga su razdoblja crkve Sv. Andrije i Sv. Jurja a iz gotičkoga Sv. Nikole. Starija crkva Majke Božje od Karmela u Bogovićima, izgrađena 1644 (središnja građevina trolisna tlocrta, presvođena kupolom s laternom), proširena je u XIX. st. u sadašnju trobrodnu župnu crkvu. Kraj sela Porat, izvozne luke za drvo, formira se oko 1480. samostan Sv. Marije Magdalene franjevača trećoredaca glagoljaša uz malu crkvu koja se sa samostanom obnavlja poč. XVI. st., potom u XVII. i osobito u XVIII. st. U crkvi je poliptih Girolama i Francesca da Santa Croce (prije 1557) a u samostanu je kulturno-pov. muzej, biblioteka i arhiv s glag. rukopisima. Samostanu je pripadao glag. kodeks XVI. st., tzv. Žgombićev zbornik (Arhiv HAZU, VII, 30).

LIT.: M. Bolonić i J. Žic-Rokov, Otok Krk kroz vjekove, Zagreb 1977. — A. Badurina, Porat, Zagreb 1980. — Horvat — Matejčić — Prijatelj, Barok.

B. F.